

4. Karasik V.I., Slyshkin G.G. (2001). Lsnvokul'turnyy concept kak edenica issledovaniya. [Lsnvokul'turnyy concept as a unit of research] *Metodologicheskie problemy kognitivnoy lingvistiki* [Methodological problems of cognitive linguistics] (eds. I.A. Sternin). Voronezh. P. 75–80 (in Russian).
5. Komissarov V.N. (1991) Evristicheskaya cennost' modeley perevoda. Teoriya i perevodcheskaya praktika [Heuristic value of translation models. Theory and Translation Practice] *Kartina mira: Leksikon i tekst : sb. nauch. trudov MGLU*. Picture of the world: Lexicon and text: Sat. scientific works. Moskva. Vyp. 378. P. 126–131 (in Russian).
6. Kus'ko K. (2001) Freimova verbalizaciia krainoznavchoho dyskursu. [Framova verbalization of regional studies discourse]. *Movni i konceprual'ni kartyny svitu*. [Linguistic and conceptual pictures of the world]. Kyiv. №5. P. 117–121 (in Ukrainian).
7. Miskiy M.L. (1979) *Freymy dlia predstavleniya znaniy*. [Frames to represent knowledge]. Moskva : "Energiya". 151 p. (in Russian).
8. Seliverstova O.N. (2002). Kognitivnaya semantika na fone obzhego razvitiya lingvisticheskoy nauki [Cognitive semantics against the background of the general development of linguistic science]. *Questions of linguistics*. Moskva. №6. P. 12–26.
9. Torop P.H. (1982) Process perevoda i nekotorye metodologicheskie problemy perevodovedeniya. [Translation process and some methodological problems of translation studies]. *Trudy po znakovym sistemam : uchenye zapiski Tartuskogo gos. un-ta*. [Works on landmark systems: Scientific notes of the Tartu State. un-that.] Tartu. Vyp. 576. P. 10–19 (in Russian).
10. Homutova T.N. (1989). O modelirovani uchebnogo teksta. [About the modeling of educational text]. *Uchebnyy tekst v metodike prepodavaniya inostrannyh yazykov : Mezhvuz. sb. nauchn. tr.* [The educational text in the methodology of teaching foreign languages: Interst. Sat scientific tr.] Chelyabinsk. P. 90–98. (in Russian).
11. Chironova I.I. (2004) Empiricheskiy podhod k modelirovaniyu processa perevoda. [Empirical approach to modeling the translation process]. *Fedorov readings*. Saint-Petesburg. Vyp. 5. P. 289–301 (in Russian).
12. Dirven R. (1998). Cognitive Exploration of Language and Linguistics / R. Dirven, V. Verspoor. Amsterdam (Philadelphia) : John Benjamins Publishing Company. 301 p.
13. Knapp K. (1978) Instead of an Introduction: Conceptual Issues in Analyzing Intercultural Communication. Knapp K., Enringer W., Knapp-Potthoff A. Analyzing Intercultural Communication. Berlin : Mouton de Gruyter. S. 1–13.
14. Nida E.A. (1991) Theory of Translation. Introduction, Terminology, Reduction: Language and Culture in Translation Theories. Studies in the Text and its Transformations. Montreal : Univ. of Concordia. 1991. Vol. 4, 1. P. 19–32.
15. Nord Ch. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation Oriented Text Analysis / Ch. Nord. Amsterdam : Rodopi, 1991. 250 p.

УДК 81'42:821.111

DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-27

СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ ГОРДІСТЬ У РОМАНІ ДЖЕЙН ОСТІН «ГОРДІСТЬ І УПЕРЕДЖЕННЯ»

Іщенко Марія Павлівна,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри англійської мови в судноводінні
Херсонська державна морська академія
marijastepanyuk@ukr.net
orcid.org/0000-0003-4425-5737

У статті розкрито особливості вербальної репрезентації емоції «ГОРДІСТЬ» шляхом моделювання семантико-асоціативних полів ключових емоційних концептів та виявлення специфіки вербалізації їхніх структурних компонентів (ядерна зона, ближня та дальня периферія).

Мета статті полягає у визначенні основних засобів номінацій концепту «ГОРДІСТЬ» у романі Джейн Остін «Гордість і упередження». Для досягнення мети в статті подано тлумачення поняття «концепт», виділені основні репрезентанти концепту «PRIDE» («ГОРДІСТЬ»), проаналізовані тлумачення лексеми «pride», визначено ядро, приядерну зону, ближню периферію та дальню периферію концепту «PRIDE» («ГОРДІСТЬ»), наведено приклади з роману Джейн Остін «Гордість і упередження».

Методи. У статті надані основні дефініції поняття «концепт», проаналізовано концептосферу (надана Л. Бабенко), основними складниками якої є ядро, приядерна зона, ближня периферія та дальня периферія.

Результати. Виділені основні репрезентанти концепту «ГОРДІСТЬ», проаналізовані тлумачення лексеми «pride» у відомих англомовних словниках; наведено основні словоформи концепту «ГОРДІСТЬ», а саме: «vanity», «vain», «conceited», «conceit», «haughtily», «proud», «proudly», «contempt», «sensibilities», «superior», «superiority», «bourgeois», «contempt», «self-contempt»; визначено ядро, приядерну зону, ближню периферію та дальню периферію концепту «ГОРДІСТЬ», наведено приклади з роману Джейн Остін «Гордість і упередження».

Висновки. У романі Джейн Остін «Гордість і упередження» ядром концепту «ГОРДІСТЬ» є «pride», приядерна зона представлена синонімами.

Ближня периферія вербалізована метафорами та метонімією. Дальня периферія представлена контекстами, а також ситуаціями, які репрезентують концепт «PRIDE» («ГОРДІСТЬ»).

У перспективі нашого дослідження – визначення графічних засобів вираження емоцій у романі Джейн Остін «Гордість і упередження».

Ключові слова: концептосфера, ядро, концепт, репрезентант, периферія.

SPECIFICS OF REPRESENTATION CONCEPT “PRIDE” IN NOVEL “PRIDE AND PREJUDICE” BY JANE AUSTEN

Ishchenko Mariia Pavlivna,

Candidate of Philology, Senior Teacher

at the English Language Department for Deck Officers

Kherson State Maritime Academy

marijastepanyuk@ukr.net

orcid.org/0000-0003-4425-5737

The peculiarities of verbal representation of the emotions have been revealed by modeling the semantic associative fields of the key emotional concepts and by distinguishing the specific features of the fields' structural components (nuclear zone, near and far peripheries).

The Purpose of the article is to identify the main means of nominating concept “PRIDE” in novel “Pride and Prejudice” by Jane Austen. For achieving the aim in the article was given a definition to the “concept”, were determined the main representatives of concept “PRIDE”, were analyzed definitions of the word pride, were defined the nucleus, the pre-nuclear zone, the near periphery and the far periphery, and were given examples from the novel “Pride and prejudice” by Jane Austen.

Methods. In the article the main definitions of the concept “concept” are given, the concept sphere is analyzed, which is given by L. Babenko, the main components of which are the nucleus, the pre-nuclear zone, the near periphery and the far periphery.

Results. Concept “Pride” in novel “Pride and Prejudice” by Jane Austen reflects human dignity, place in the society, origin and human's well-being. The pride in the novel depends on opinion of society, quality of life.

The main representatives of concept “Pride” were singled out, the definitions of the word Pride were analyzed in famous English dictionaries, the main word forms of concept “Pride” were given, e.g., “vanity”, “vain”, “conceited”, “conceit”, “haughtily”, “proud”, “proudly”, “contempt”, “sensibilities”, “superior”, “superiority”, “bourgeois”, “contempt”, “self-contempt”; the nucleus, the pre-nuclear zone, the near periphery and the far periphery of the concept “Pride” are defined, and examples from the novel “Pride and Prejudice” by Jane Austen are given.

Conclusions. In novel “Pride and Prejudice” by Jane Austen, the nucleus of concept “Pride” is represented by synonyms. The near periphery is nominated by metaphors and metonymy. The far periphery is represented by contexts and situations.

Key words: conceptual sphere, nucleus, concept, representative, periphery.

1. Вступ

Знання людей про об'єктивну дійсність організовано у вигляді концептів, абстрактних ментальних структур, що відображають різні сфери діяльності людини. Людина мислить концептами, комбінуючи їх, формуючи нові концепти в процесі мислення. Тому концепт розуміється як глобальна розумова одиниця, що являє собою квант структурованого знання та є ключовим поняттям когнітивної лінгвістики.

У вітчизняному мовознавстві теорію концептології розвивали: С. Аскольдов (Аскольдов, 1997), В. Карасик (Карасик, 2004), А. Мартинюк (Мартинюк, 2008), В. Ніконова (Ніконова, 2008) та ін.

Метою нашого дослідження є визначення основних засобів номінацій концепту «ГОРДІСТЬ» у романі Джейн Остін «Гордість і упередження».

Досягнення визначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

- дати тлумачення поняття «концепт»;
- виділити основні репрезентанти концепту “PRIDE” («ГОРДІСТЬ»);
- проаналізувати тлумачення лексеми “pride”;
- визначити ядро, приядерну зону, ближню периферію та дальню периферію концепту “PRIDE” («ГОРДІСТЬ»), навести приклади з роману Джейн Остін «Гордість і упередження».

2. Розділ 1

Д. Лихачов уживав термін «концепт» на позначення узагальненої розумової одиниці, яка відображає й інтерпретує явища дійсності залежно від освіти, особистого, професійного і соціального досвіду носія мови і, будучи свого роду узагальненням різних значень слова в індивідуальній уяві носіїв мови, доз-

воляє комунікаторам долати наявні між ними індивідуальні перешкоди в розумінні слів (Лихачов, 1993: 4). Концепт, за Д. Лихачовим, не виникає зі значень слів, а є результатом зіткнення засвоєного значення з особистим життєвим досвідом мовця. Концепт у цьому розумінні виконує замісну функцію в мовному спілкуванні.

Різномісний визначення концепту дозволяють виокремити його характерні ознаки: 1) це – мінімальна одиниця людського досвіду в його ідеальному розумінні; 2) основна одиниця оброблення, збереження та передачі знань; 3) концепту притаманні конкретні функції; 4) концепт соціальний, його асоціативне поле зумовлює його прагматику; 5) концепт є основною частиною культури.

Якщо говорити про природу появи концепту, то, на думку В. Карасика, концепт виникає в результаті взаємодії досвіду, відбору на основі критерію цінності та механізму запам'ятовування (Карасик, 2004). За Ю. Степановим, концепт виникає за зіткнення світу культури й індивіда, що свідчить про те, що це визначення є найвужчим з усіх зазначених, оскільки автор дає лінгвокультурологічне тлумачення концепту (Степанов, 1997). Д. Лихачов у своєму визначенні концепту як «заміщення значення слова в індивідуальній свідомості і в певному контексті» підкреслює його суто індивідуальну спрямованість як засобу розуміння навколишнього світу, не приділяє уваги соціальній стороні даного поняття.

Як зазначає Л. Бабенко (Бабенко, 2004), індивідуально-авторські знання про світ формують специфічну концептосферу, яка структурована за принципом поля, ядром (далі – Я) є когнітивно-пропозиційна структура (далі – КПС), приядерну зону (далі – ПЯ) представляють лексичні репрезентації цієї структури, ближню периферію (далі – БП) – образні репрезентації, а дальню периферію (далі – ДП) – емоційно-оцінні смисли.

3. Розділ 2

Номінативне поле концепту “PRIDE” у романі Джейн Остін «Гордість і упередження» містить чітко виражене **ядро**, яке репрезентоване однойменною лексемою *pride*. Інші семи виражені лексемами: *vanity, vain, conceited, conceit, haughtily, proud, proudly, contempt, sensibilities, superior, superiority, bourgeois, contempt, self-contempt*.

Наведемо приклад:

“Upon my word, I say no more HERE than I might say in any house in the neighbourhood, except Nether field. He is not at all liked in

Hertfordshire. Everybody is disgusted with his pride. You will not find him more favourably spoken of by anyone” (Austin).

Аналіз словникових дефініцій дав змогу навести такі тлумачення лексеми *pride*:

– **Longman Dictionary** так тлумачить зазначену сему: “*pride* – a feeling that you are proud of something that you or someone connected with you has achieved; a feeling that you like and respect yourself and that you deserve to be respected by other people?”;

– **Macmillan Dictionary** витлумачено *pride* як “a feeling of pleasure and satisfaction that you get when you, or someone connected with you, have achieved something special; a feeling of respect for yourself”;

– **Macmillan Dictionary** подає такий синонімічний ряд до лексеми *pride*: *confidence, assurance, arrogance, dignity*.

Концепт «гордість» у художній картині світу Дж. Остін відображає сприйняття цього явища в англійській національній картині світу: пов'язане зі станом ієрархічними відносинами, що формують думку про людську гідність на підставі становища в суспільстві, походження і матеріальних статків, які дозволяють героям відчувати виправдане, на їхню думку, почуття гордості.

Гордість у романі Дж. Остін залежить від думки суспільства, від якості життя, від походження, тому що аристократична гордість заохочується з дитинства. Автор показує, з одного боку, прагнення вичленення гордості, з іншого боку, боротьбу з нею.

Містер Дарсі у романі «Гордість і упередження» висловлює своє ставлення до гордості та марнославства, наголошую на тому, що розумна людина повинна мати гордість, яка не є недоліком:

“<...> the study of my life to avoid those weaknesses which often expose a strong understanding to ridicule”. “Such as vanity and pride”.

“Yes, vanity is a weakness indeed. But pride – where there is a real superiority of mind, pride will be always under good regulation”.

Elizabeth turned away to hide a smile.

“Your examination of Mr. Darcy is over, I presume”, – said Miss Bingley; “and pray what is the result?” (Austin).

Мері, навпаки, уважає, що гордість – це поширений недолік, притаманний більшості людей, які плекають у своїй душі почуття самовдоволеності:

“Pride”, – observed Mary, who piqued herself upon the solidity of her reflections,

“is a very common failing, I believe. By all that I have ever read, I am convinced that it is very common indeed; that human nature is particularly prone to it, and that there are very few of us who do not cherish a feeling of self-complacency on the score of some quality or other, real or imaginary. Vanity and pride are different things, though the words are often used synonymously. A person may be proud without being vain. Pride relates more to our opinion of ourselves, vanity to what we would have others think of us” (Austin).

Характер героя в романі зумовлений соціальним середовищем, психологічно ускладнений, спроможний еволюціонувати. Наприклад, у кінці роману Дарсі, будучи людиною, не позбавленою розуму, усвідомлює, наскільки він був егоїстичним створінням усе своє життя, і він бачить коріння цього у своєму вихованні:

“As child I was taught what was right, but I was not taught to correct my temper. I was given good principles, but left of allow them in pride and conceit”.

Ближня периферія представлена словами та словосполученнями, які мають непряму репрезентацію концепту “PRIDE” («ГОРДІСТЬ»), а саме метафорою та метонімією. Наведемо приклад:

“Her heart had been but slightly touched, and her vanity was satisfied with believing that SHE would have been his only choice, had fortune permitted it. The sudden acquisition of ten thousand pounds was the most remarkable charm of the young lady to whom he was now rendering himself agreeable; but Elizabeth, less clear-sighted perhaps in this case than in Charlotte’s, did not quarrel with him for his wish of independence” (Austin).

Коли Елізабет отримала листа від Джейн, де вона стверджувала, що визнає свою неправоту стосовно дружби з міс Бінглі, що ця дружба не була справжньою і підозрілість Елізабет була доречною, то цей лист майже дійшов до її серця (*heart had been but slightly touched*), задовольнив її пихатість (*her vanity was satisfied*).

Елізабет, яка завжди пишалась своєю проникливістю, яка тішила своє марнославство (*gratified my vanity*) тим, що вона добре знається на людях, зрозуміла, що вона глибоко помилялася і керувалася тільки упередженнями.

“How despicably I have acted!” she cried; ‘I, who have prided myself on my discernment! I, who have valued myself on my abilities! who

have often disdained the generous candour of my sister, and gratified my vanity in useless or blameable mistrust!”

Дальня периферія представлена контекстами та ситуаціями, які репрезентують концепт “PRIDE” («ГОРДІСТЬ»). Наведемо приклад:

“– Oh! She is the most beautiful creature I ever beheld! But there’s one of her sisters sitting down just behind you, who is very pretty, and I daresay very agreeable. Do let me ask my partner to introduce you. – Which do you mean? And turning round he looked for a moment at Elizabeth, till catching her eye, he with drew his own and coldly said: – She is tolerable, but not handsome enough to tempt ME; I am in no humour at present to give consequence to young ladies who are slighted by other men. You had better return to your partner and enjoy her smiles, for you are wasting your time with me” (Austin).

Бінглі пропонує Дарсі познайомитися та запросити на танець Елізабет, але Дарсі вважає, що вона не досить гарна, щоби порушити його душевний спокій, поводить себе пихато та самовпевнено.

Місіс Беннет під час прийому гостей у своєму маєтку була дуже приємно вражена містером Бінглі, який поводить себе стримано, галантно, виглядав дуже приємно, на відміну від Дарсі, який виглядав пихато, був надто високої думки про себе:

“But I can assure you”, – she added, – “that Lizzy does not lose much by not suiting HIS fancy; for he is a most disagreeable, horrid man, not at all worth pleasing. So high and so conceited that there was no enduring him! He walked here, and he walked there, fancying himself so very great!” (Austin).

4. Висновки

Отже, у романі Джейн Остін «Гордість і упередження» ядром концепту «ГОРДІСТЬ» є “pride”, приядерна зона представлена низкою синонімів, а саме: *vanity, vain, conceited, conceit, haughtily, proud, proudly, contempt, sensibilities, superior, superiority, bourgeois, contempt, self-contempt*.

Ближня периферія вербалізована метафорами та метонімією, а саме: *her vanity was satisfied, gratified my vanity*.

Дальня периферія представлена контекстами, а також ситуаціями, які репрезентують концепт “PRIDE” («ГОРДІСТЬ»).

У перспективі нашого дослідження – визначення графічних засобів вираження емоцій у романі Джейн Остін «Гордість і упередження».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аскольдов С. Концепт и слово. *Русская словесность. От теории словесности к структуре текста* : антология. Москва : Academia, 1997. С. 267–279.
2. Бабенко Л. Филологический анализ текста. Основы теории, принципы и аспекты анализа : учебник для вузов. Москва : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2004. 464 с.
3. Лихачев Д. Концептосфера русского языка. *Русская словесность. От теории словесности к структуре текста* : антология. Москва : Academia, 1997. С. 280–287.
4. Карасик В. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва : Гнозис, 2004. 389 с.
5. Лихачев Д. Концептосфера русского языка. *Известия РАН. Серия «Литература и язык»*. 1993. Т. 52. № 1. С. 3–9.
6. Мартинюк А. Перспективи дослідження концептів у світлі інтегративної теорії мови. *Studia Germanica et Romanica. Іноземні мови. Зарубіжна література : методика викладання*. Донецьк : ДонНУ, 2008. Т. 5. № 2(14). С. 20–34.
7. Ніконова В. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2008. 558 с.
8. Степанов Ю. Концепт. *Константы: словарь русской культуры. Опыт исследования*. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1997. С. 40–76.
9. Austin J. Pride and Prejudice. URL: <http://www.literaturepage.com/read/prideandprejudice.html> (дата звернення: 10.04.2019).
10. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <http://www.ldoceonline.com/> (дата звернення: 10.04.2019).
11. Macmillan English Dictionary. URL: <http://www.macmillandictionaries.com/> (дата звернення: 10.04.2019).
2. Babenko, L. (2004) *Filogicheskii analiz teksta. Osnovy teorii. printsipy i aspekty analiza: uchebnik dlya vuzov* [Philological analysis of the text. Fundamentals of the theory, principles and aspects of analysis: a textbook for universities]. Moscow: Akademicheskii proyekt; Ekaterinburg: Delovaya kniga [in Russian].
3. Likhachev, D. (1997) *Kontseptosfera russkogo yazyka* [Russian conceptual sphere]. *Russkaya slovesnost. Ot teorii slovesnosti k strukture teksta: antologiya*. Moscow: Academia, pp. 280–287.
4. Karasik, V. (2004) *Yazykovoy krug: lichnost, kontsepty, diskurs* [Language circle: personality, concepts, discourse]. Moscow: Gnozis, [in Russian].
5. Likhachev, D. (1993) *Kontseptosfera russkogo yazyka* [Russian conceptual sphere]. *Izvestiia RAN. Seriya "Literatura i iazyk"*, vol. 52, no 1, pp. 3–9.
6. Martinyuk, A. (2008) *Perspektivi doslidzhennya kontseptiv u svitli integrativnoi teorii movi* [Prospects for the study of concepts in the light of the integrative theory of language]. *Studia Germanica et Romanica. Inozemni movi. Zarubizhna literatura. Metodika vkladannya*. Donetsk: DonNU, vol. 5, no 2(14), pp. 20–34.
7. Nikonova, V. (2008) *Kontseptualniy prostir tragichnogo v p'esakh Shekspira: poyetiko-kognitivniy analiz* [Conceptual space of tragedy in Shakespeare's plays: poetic-cognitive analysis] (Doctor's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
8. Stepanov, Yu. *Kontsept* [Concept]. *Konstanty: slovar russkoi kultury. Opyt issledovaniia*. Moscow: Shkola "Yazyki russkoy kultury", pp. 40–76.
9. Austin J. *Pride and Prejudice*. Retrieved from: <http://www.literaturepage.com/read/prideandprejudice.html>.
10. Longman Dictionary of Contemporary English. Retrieved from: <http://www.ldoceonline.com/>.
11. Macmillan English Dictionary. Retrieved from: <http://www.macmillandictionaries.com/>.